

PIMENTO

WEERBAAR OP HET WEB: RELATIES EN SEKSUALITEIT

WEERBAAR OP HET WEB

Wow! Wat goed dat je met jongeren aan de slag gaat rond online weerbaarheid.

Hoe gaat dat in zijn werk? In dit document vind je verschillende werkvormen over porno, sexting, victim blaming en catfishing. Je kiest zelf welk(e) thema(s) je aan bod laat komen. Je kan ze allemaal in één keer doen of spreiden over verschillende tijdstippen.

Verderop vind je alvast wat achtergrondinfo en nuttige adressen over de verschillende thema's.

Seksualiteit is veel meer dan enkel seksueel gedrag. Het omvat onder andere lichamelijkheid, relaties, verliefdheid, seks, gender, verlangen, plezier, intimiteit, weerbaarheid en voortplanting. Kinderen en jongeren hebben hierover heel wat verwachtingen. De ene al realistischer dan de andere. Door met hen in gesprek te gaan, leren ze zichzelf en anderen kennen, keuzemogelijkheden zien en keuzes maken vanuit hun waarde kader. Gaandeweg krijgen kinderen en jongeren leeftijd-adequate kennis, vormen ze attitudes, leren ze vaardigheden ontwikkelen, leren ze omgaan met emoties en weten ze waar ze steun kunnen vinden. Vanuit dat kader werken ze aan hun eigen online weerbaarheid.

Thema's als sexting en porno maken deel uit van de seksuele ontwikkeling van jongeren, maar zijn maar een onderdeel van hun seksualiteit. Niks mis mee, niks vreemds aan. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat iedere jongere de nood heeft om daar actief iets mee te doen. Seksualiteit uit zich en wordt ervaren in gedachten, gevoelens, verlangens, overtuigingen, attitudes, waarden en gedrag. De invulling en de beleving hiervan zijn voor iedereen anders en worden beïnvloed door allerlei factoren zoals leeftijd, seksuele oriëntatie, genderidentiteit, thuiscultuur, geloofsovertuiging, eerdere ervaringen enzovoort. Wees je daarvan bewust wanneer je met kinderen en jongeren werkt rond seksualiteit en spring voorzichtig om met veralgemeningen.

Op het web is heel wat info te vinden. Soms zien jongeren door de bomen het bos niet meer. Het is goed dat ze zelf op zoek gaan naar wat hen boeit, maar het is niet altijd even evident om betrouwbare info te vinden. In deze bundel vind je heel wat sites die zowel jongeren als jij, de begeleider, kunnen raadplegen.

ALGEMENE LEERDOELEN

- Jongeren worden zich bewust van de do's-and-don'ts op het vlak van surfen op het internet.
- Jongeren krijgen concrete tips en tricks over sexting en catfishing.
- Jongeren leren waar ze via betrouwbare bronnen terecht kunnen met hun vragen.
- Jongeren staan stil bij hun eigen grenzen en die van anderen op het vlak van hun online gedrag.

AAN DE SLAG!

Het concept is eenvoudig. Lees de fiche en zet de jongeren aan het werk. Bij heel wat werkvormen hoort een bijlage. Die vind je op onze website. Druk de bijlage (meermaals) af of projecteer ze in het groot. Bij iedere werkvorm hoort een nabespreking. De vragen die je hier vindt, leveren vaak boeiende gesprekken op. Besteed daar voldoende aandacht aan want uit die gesprekken halen jongeren veel info. Tegelijk leren ze hun mening vormen en/of bijsturen, en oefenen ze hun communicatieve vaardigheden.

ACHTERGRONDINFO

ALGEMEEN

Niks is zwart-wit. Daarom is het belangrijk om jongeren verschillende kaders mee te geven. Aan alles is een context verbonden en ook de onderlinge relatie tussen betrokken partijen is van belang. We leven in een diverse maatschappij met heel wat waarden en normen. Zo gelden er soms voor meisjes andere normen dan voor jongens. Mannen mogen naar believen in hun bloot bovenlijf poseren terwijl we bij een vrouw in bloot bovenlijf eerder vreemd opkijken. Reflecteer met jongeren over wat gangbaar is in de maatschappij en laat hen daar kritisch naar kijken. Waarom vinden ze bepaalde waarden en normen wel of niet belangrijk? En hoe kunnen ze zich die eigen maken?

PORNO

Porno kijken maakt deel uit van de seksuele ontwikkeling van jongeren. Er zijn heel wat misvattingen over porno. Zo kijken niet alleen jongens maar ook meisjes naar porno. Wat je te zien krijgt, is niet altijd realistisch en echt niet iedereen kijkt naar porno. Bovendien zijn er heel wat verschillende soorten in omloop. Scheer niet alle filmpjes over dezelfde kam. Sommige zijn actiegericht, andere meer interactie-gericht. Sommige gaan puur over het fysieke, andere meer over romantiek. Het vraagt soms dan ook wat zoekingswerk om porno te vinden die jij fijn vindt. Het is belangrijk dat jongeren beseffen dat wat ze in pornofilms te zien krijgen niet de standaard is voor wat seks kan zijn. Porno kijken is wel normaal en het gaat gepaard met best wat voordelen:

- Je leert over standjes en technieken.
- Je kan je ontspannen, stoom afblazen, plezier beleven.
- Je raakt er (alleen of samen met je lief) opgewonden van.
- Je gebruikt het om te masturberen.
- Je kan het gebruiken als voorspel voor een vrijpartij.

Maar waar er voordelen zijn, zijn er vaak ook nadelen:

- Je zelfbeeld kan eronder lijden. Net als de meeste mensen heb jij waarschijnlijk een aantal 'schoonheidsfoutjes' waarmee je niet zou scoren als pornoacteur. Maar is dat erg?
- Je krijgt misschien verkeerde verwachtingen over seks. Porno is overdreven en pornosterren hebben geen seksproblemen.
- Je zou de stereotypen over mannen en vrouwen voor waar kunnen aannemen. En denken dat vrouwen alleen maar seks hebben om mannen tevreden te stellen, bijvoorbeeld.
- De impact van porno verschilt van persoon tot persoon. De verwachtingen die je van anderen hebt op het vlak van seksualiteit kunnen daardoor ook anders zijn. Dat hoeft daarom niet negatief te zijn. Het is wel belangrijk om oog te hebben voor de verschillen en voor hoe je daarmee omgaat.

Porno komt per definitie niet overeen met de realiteit. Er zijn heel wat verschillen. Wees je bewust van die verschillen zodat je geen verkeerde verwachtingen hebt wanneer je in real life met iemand naar bed gaat.

SEXTING EN INTIEME FOTO'S

Sexting maakt deel uit van de (seksuele) ontwikkeling van jongeren. Het is voor veel jongeren een stap naar de eerste offline seksuele ervaringen, het kan een aanvulling zijn op het offline seksleven van een koppel, enz. Heel wat positieve beweegredenen, dus. Er is natuurlijk altijd een keerzijde van de medaille wanneer anderen misbruik maken van foto's. Jongeren moeten leren om veilig aan sexting te doen en beseffen dat ze een verantwoordelijkheid krijgen op het moment dat ze ontvanger zijn van een naaktfoto. Bovendien is het belangrijk dat jongeren zich ervan bewust zijn dat intieme beelden van anderen verspreiden wettelijk niet mag als zij daarvoor geen toestemming hebben gegeven. Op de website sexting.be vind je nog extra info voor jongeren, leerkrachten, jeugdwerkers en ouders.

CATFISHING

Catfishing is opzettelijk mensen bedriegen via sociale media (Facebook, WhatsApp, games...). De pleger in kwestie doet zich voor als iemand anders door een nepprofiel aan te maken. Zo misleidt hij of zij de persoon aan de andere kant. De redenen daarvoor zijn heel uiteenlopend:

- Om een seksuele of romantische relatie aan te gaan met mensen
- Om foto's en video's van bepaalde mensen te zien/krijgen. Die foto's en video's kunnen voor allerlei dingen gebruikt worden: verkopen, ze op bepaalde websites plaatsen, enz.
- Om een identiteit aan te nemen van iemand anders uit jaloezie
- Om een identiteit aan te nemen van iemand anders uit wraak (bv. je online voordoen als iemand anders en dan gemene dingen posten in naam van die persoon)
- Verslaving om andere profielen aan te maken
- Geld stelen van anderen
- Minderjarigen stalken en 'lokken' (pedofilie)
- Uit verveling
- ...

Er zijn enkele manieren om een catfish te herkennen (zie verder bij 'Handig voor aan de muur'). Al hoeft niet aan al die kenmerken te worden voldaan om een catfish te zijn. Een heel aantal catfishes zijn vrij goed in hun profiel zo echt mogelijk te laten lijken. Zo maken sommigen nog andere profielen aan om die 'bevriend' te laten worden met het eerste valse profiel. Ze kunnen dus een heel netwerk van valse profielen creëren. Enkele stappen die je kan ondernemen om te checken of de info die ze geven wel klopt:

- 'Search by image': op images.google.com kan je een foto uploaden als 'zoekterm'. Zo kan je zien of de foto door meerdere mensen gebruikt wordt of niet.
- Wie reageert er op hun foto's/statussen? Zijn die personen echt? Je kan hen eventueel contacteren om dat te checken.
- Google de persoon op naam of werkplaats of school of andere gezegde info die ze aan jou gegeven hebben.

VICTIM BLAMING

Victim blaming gaat over het verantwoordelijk stellen van de slachtoffers in plaats van de daders. Het slachtoffer wordt met andere woorden als schuldige aangeduid. In het geval van sexting zal diegene die een naaktfoto van zichzelf verstuurt door heel wat omstanders schuldig worden bevonden: 'hij of zij had dat maar niet moeten versturen'. Hoewel jongeren verantwoordelijkheid hebben over wat ze met hun eigen foto's doen, is het een even grote verantwoordelijkheid voor de persoon die de foto krijgt. Het gaat niet alleen om de persoon die de foto stuurt, het gaat ook over degenen die ervoor kiezen om daar misbruik van te maken en zo het vertrouwen schenden (bijvoorbeeld door een naaktfoto door te sturen). Het is belangrijk om jongeren bewust te maken van de verantwoordelijkheid die en het vertrouwen dat ze op die manier krijgen.

Self-blaming is vaak een gevolg van victim blaming. Doordat omstanders het slachtoffer als schuldige aanduiden, gaat een slachtoffer vaak ook **geloven** dat hij of zij schuldig is. Reacties van omstanders hebben invloed op het zelfbeeld van mensen. Om de impact van kwetsbare situaties te boven te komen, is steun van omstanders (vrienden, familie, leerkrachten, enz.) van groot belang.

NUTTIGE LINKS

allesoverseks.be

apenstaartjaren.be – Apenstaartjaren is een Vlaams mediawijs congres over jongeren en digitale media

awel.be – Awel luistert naar alle kinderen en jongeren met een vraag, een verhaal of een probleem.

cavaria.be – cavaria is een koepel voor organisaties die zich inzetten voor holebi's en transgenders

childfocus.be – Child Focus is een stichting voor vermiste en seksueel uitgebuite kinderen

ellavzw.be – ella vzw is een kenniscentrum voor gender en etniciteit

mediawijs.be – Mediawijs is een Vlaamse kenniscentrum voor digitale en mediawijsheid

rosavzw.be – RoSa vzw is een kenniscentrum voor gender en feminisme

seksuelevorming.be/sensoa-vlaggensysteem – Het Sensoa Vlaggensysteem is een in Vlaanderen ontwikkelde methodiek om seksueel gedrag in te schatten en gepast te reageren. Ontdek op deze site hoe het werkt.

sensoa.be – Sensoa is een Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid

sexting.be – Info over sexting voor leerkrachten, ouders, jeugdwerkers en jongeren

Toestemming, zo simpel als thee –

[Een filmpje dat je op YouTube kan bekijken.](#)

watwat.be – Online platform van meer dan 70 organisaties dat jongeren wil informeren en toeleiden naar advies of hulp.

HANDIG VOOR

Op de volgende pagina staat een overzicht met tips en tricks rond sexting en catfishing. Je kan het uitprinten en op een zichtbare plek hangen. Of druk ze voor je jongeren af zodat ze allemaal een persoonlijk exemplaar hebben.

EDUCATIEF MATERIAAL

Beddengoed – Een magazine over voorbehoedsmiddelen, soa's, verliefdheid, lichaam, relaties, seksualiteit en weerbaarheid voor jongeren vanaf 12 jaar.

Oké?! – Spel over seksueel grensoverschrijdend gedrag, gebaseerd op het Vlaggensysteem van Sensoa

(N)iets mis mee?! – Pakket om seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken in het jeugdwerk, gebaseerd op het Vlaggensysteem van Sensoa

What the FAQ?! – Gratis online publicatie over relationele en seksuele vorming begeleiden in superdiverse groepen

SEXTING

HOE DOE JE HET VEILIG?

Ga niet zomaar naar eender wie een sext sturen, maar wissel beelden uit met iemand die je vertrouwt. Maak samen afspraken voordat je de foto verstuurt.

Stuur enkel intieme foto's als je dat zelf graag wil. Laat jezelf niet intimideren. Dreig eventueel met wettelijke stappen als iemand je onder druk zet.

Blijf anoniem: geen aangezicht tonen of andere herkenbare kenmerken zoals tattoos of beelden met een herkenbare achtergrond. Aan het maken van foto's hangen altijd risico's vast (bv. smartphones die gestolen worden). Kijk uit wat je op die foto zet en wie die foto krijgt. Als je zelf foto's krijgt, schaad dat vertrouwen dan niet.

Stel jezelf de vraag: wat als de foto in verkeerde handen komt? Wat als bepaalde relaties stuklopen? Welke betrokken partijen zijn er dan? Wat zou er kunnen gebeuren?

CATFISH!?

HOE HERKEN JE ZE?

Ze mijden webcams en gsm-nummers

Ze hebben vaak meer 'vrienden' dan andere profielen of net extreem weinig vrienden

De foto's van zoveel jaar terug lijken dezelfde leeftijd te hebben als meer recente foto's

Niet veel mensen reageren op hun posts

Ze zijn heel vaag over hun verleden, heden en toekomst

Ze willen al heel snel een relatie met je

Ze claimen vaak glamoureuze jobs te hebben (zoals modelling)

Ze zijn vaak knap(per) op hun foto's (dan in het echt)

Ze gebruiken allerlei excuses om niet af te spreken zoals: sterfgeval, ziekte, accidenten, te ver wonen, veel reizen, enz.

Geef niet te veel info over jezelf, familie of vrienden

- Wees altijd kritisch over de info die je krijgt als het gaat over mensen die je niet kent. Controleer bijvoorbeeld het profiel van iedereen die je een vriendschaps- of volgverzoek stuurt.
- Probeer eerst via de webcam een 'fysieke' ontmoeting te voorzien in plaats van meteen af te spreken

COLOFON

'WOW!' is een uitgave van Pimento vzw in samenwerking met Sensoa, RoSa vzw, ella vzw, Child Focus en Mediawijs.

Met medewerking van studenten seksuologie van KULeuven:
Charlotte Lewyllie, Evi Crombez, Sofie Tonsenst en Stephanie Verhelst

Redactie: Annelies Follaets, Evelien Luts

Taalcorrectie: Bart Boone

Lay-out: Valerie Vanderlooy

ISBN: 9789491850301

Wettelijk Depot: D/2018/13.233/7

Verantwoordelijke uitgever: Peter Verduyckt, Kipdorp 30,
2000 Antwerpen, 03 336 99 99, info@pimento.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden (d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook), zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PIMENTO

SENSOA

rosa Centrumbeweging
voor gender en seksualiteit

Child Focus
116000

ella
Centrumbeweging
gender en seksualiteit

mediawijs
KENNISCENTRUM MEDIAWISSELS

VICTIM BLAMING

DOELEN

- Jongeren leren wat victim blaming is.
- Jongeren staan stil bij hun eigen houding t.o.v. verschillende situaties van victim blaming.
- Jongeren leren denken in termen van verantwoordelijkheid in plaats van schuld.
- Jongeren weten bij wie ze terecht kunnen als het misloopt.

INLEIDENDE OPDRACHTEN

Doelgroep: 12-18 jaar

Tijd: 10 tot 20 min

Materiaal: smartphone, tablet of computer, internetverbinding, beamer (eventueel)

Voordat je start met een van de werkvormen kan je het beste eerst even kort victim blaming en sexting wat kaderen. Begin aan deze werkvorm door naar [dit filmpje](#) te kijken. Bevraag de jongeren daarna over wat ze gezien hebben:

- Wie hoorde al eens van de term 'victim blaming' en wat is dat volgens jullie?
- Wat vinden ze ervan dat de man in kwestie zo behandeld werd? Waarom was dat terecht of juist niet?
- Hoe zouden ze zelf behandeld willen worden in zo'n situatie?
- Hoe denk je dat de man zich nadien voelde?
- Wat als de man in kwestie jouw broer of zus was?
- Wat had de man eraan kunnen doen om niet beroofd te worden?
- Is er in deze situatie sprake van gedeelde verantwoordelijkheid? Kan je situaties bedenken waar dat wel het geval is?

Daarnaast kan je op Facebook praten met het [Sextmasjien](#). Dat is een chatbot die een gesprek over sexting start. Geef de jongeren de opdracht om daar naartoe te gaan en laat hen even experimenteren met de chatbot. Nadien kan je hen enkele vragen stellen:

- Wat vond je van het gesprek?
- Heb je iets nieuws geleerd? Wat dan? Of wat wist je al?
- Zou je de chatbot aan iemand aanraden?

WERKVORM: SCHALEN BEPALEN

Doelgroep: 15-18 jaar

Tijd: 15 tot 30 minuten

Materiaal: touw, wasknijpers, papier, schrijfgierief

SPELUITLEG

Hang in het lokaal een wasdraad op. Iedere jongere krijgt een wasknijper en een stukje papier waar ze hun naam op schrijven. De wasdraad stelt een schaal voor van nul tot tien. Ze krijgen enkele situaties voorgeschoteld waarbij ze voor zichzelf moeten inschatten hoeveel risico hieraan verbonden is. Hoe hoger het risico, hoe dichter ze bij de tien hangen. Hoe lager het risico, hoe meer het naar de nul hangt. Laat de jongeren er effectief een score aan geven zodat ze bewuster stilstaan bij de 'waarom'. Na iedere situatie kan je kort nabespreken waarom iemand voor een bepaalde score kiest.

- Je laat je smartphone op de bus liggen. Wanneer je terugkomt, is hij gestolen.
- Je laat je smartphone in het ICT-lokaal liggen. Wanneer je terugkomt, is hij gestolen.
- Je laat je smartphone in de kleedkamer van de volleybalclub liggen. Daar komt normaal gezien niemand, behalve de trainer en de ploeg. Wanneer je terugkomt, is je smartphone gestolen.
- Je neemt je smartphone mee op scoutskamp, ook al mag dat eigenlijk niet. Je verstopt hem in je rugzak in de tent. Op een avond is hij gestolen.
- Je laat je smartphone in een gesloten locker liggen. Wanneer je terugkomt, is de locker opengebroken en is je smartphone gestolen.
- Je laat je smartphone in je jaszak zitten wanneer je met een paar vrienden bij iemand thuis naar een film gaat kijken. Wanneer je later naar huis gaat, is je smartphone weg.

De schaal krijgt nu een ander gewicht. De ene kant van de wasdraad stelt de pleger voor, de andere kant het slachtoffer. Leg de jongeren de onderstaande situaties voor. Nu moeten ze bepalen wie de meeste verantwoordelijkheid draagt voor de uitkomst van de situatie en waarom. Hoe dichter hun kaartje bij de pleger hangt, hoe meer verantwoordelijkheid ze daar leggen. Na iedere situatie bespreek je kort waarom iemand voor een bepaalde score kiest zodat ze opnieuw bewust stilstaan bij de 'waarom'.

- Een meisje maakt foto's van zichzelf en stuurt die naar een vriendin om te vragen of ze er niet te dik op staat. De vriendin stuurt de foto's door naar twee andere meisjes. Een week later heeft heel de school de foto's gezien, met de caption "Wa ne walvis".

- Een meisje zet foto's van zichzelf in ondergoed openbaar op facebook. Ze haalt de foto's van het internet op advies van haar vriendinnen. De foto is echter al lang gedownload en ergens anders verspreid. Twee jaar later wordt ze nog altijd lastiggevallen door wildvreemde jongens en mannen.
- Tijdens de wekelijkse zwembeurt wordt de zwembroek van een van de jongens afgetrokken. Iemand neemt daar een foto van en zet die online.
- Een meisje stuurt foto's van haar ex-lief door naar zijn nieuw lief met sarcastische boodschappen als 'Succes ermee', 'Veel blabla maar het stelt weinig voor' en 'Been there, done that'.
- Een jongen fotoshopte voor de grap het hoofd van een klasgenoot op een Playboy-cover en zette die op Instagram. Op vraag van de klasgenoot haalde hij de foto eraf. De foto ging razendsnel rond waardoor bijna de hele school hem gezien heeft.
- Een jongen wisselt intieme foto's uit met een van zijn vrienden. Ze spraken af dat ze de foto's niet zouden doorsturen. Op een dag krijgt hij de foto van zijn penis doorgestuurd via een andere vriend. Zijn vriend beweert dat zijn gsm gehackt was en dat de foto zo verspreid werd.

NABESPREKING

- Is het altijd je eigen schuld als er toch iets gebeurt?
- Wat doe je als je iemands smartphone vindt?
- Wat doe je als je een naaktfoto van iemand toegestuurd krijgt?
- Wie kan er allemaal een rol spelen in situaties als deze?
- Hoe zou je reageren als iemand van jouw vrienden of familie zo iets overkomt?
- Is iemand automatisch schuldig omdat die persoon iets bewust gedaan heeft? Waarom wel of niet?
- Wie draagt de meeste verantwoordelijkheid als het mis gaat in een bepaalde situatie: pleger of slachtoffer? En waarom?
- Hoe kan je verantwoord omgaan met foto's die je in je bezit hebt (al dan niet die van jezelf)?
- Waar kan je terecht als je meer wil weten over sexting?
 - awel.be
 - childfocus.be
 - allesoverseks.be
 - watwat.be
 - sexting.be

WERKVORM: DE SEXTINGBOOM

Doelgroep: 12-18 jaar

Duur: 30 à 40 min

Materiaal: visueel overzicht van de onderstaande situatie, schrijfgierief

SPELUITLEG

Leg de onderstaande situatie uit.

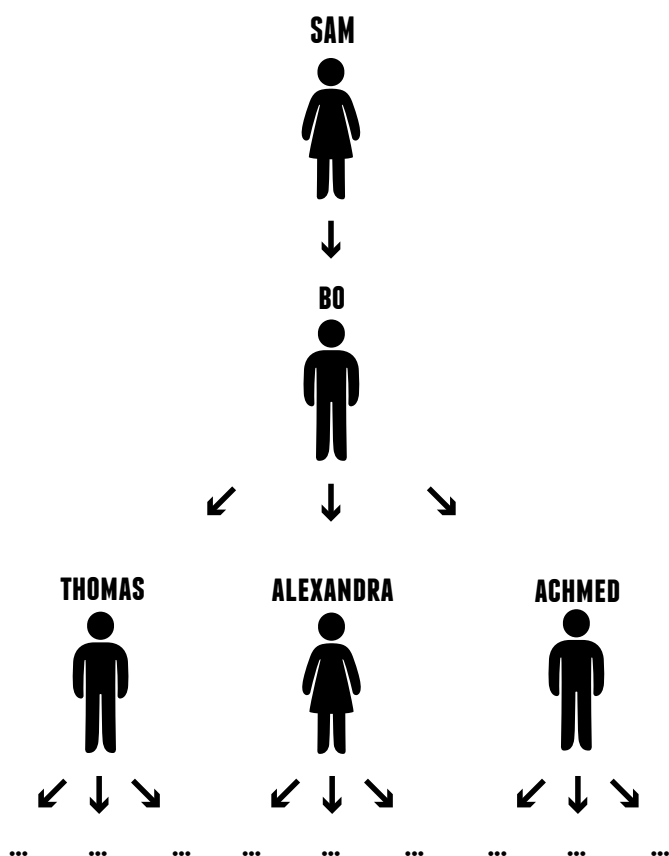
Sam en Bo zijn al enkele jaren samen. Sam maakt een naaktfoto van zichzelf en stuurt die naar Bo. Wanneer Sam en Bo uit elkaar zijn, stuurt Bo die foto's door naar drie vrienden: Thomas, Alexandra en Achmed. Die drie sturen de foto's door naar goede vrienden van hen. In zeer korte tijd (en in maar twee stappen) hebben elf mensen die naaktfoto van Sam doorgestuurd gekregen.

Verdeel de groep in kleinere groepjes. Zorg dat iedere groep de onderstaande aanvullingen heeft en geef hen even de tijd om antwoorden te formuleren. Nadien koppel je terug in grote groep en volgt de nabespreking.

- Als ik de foto van Sam kreeg, zou ik...
- Als een onbekende mij vroeg om de foto van Sam door te sturen, zou ik...
- Als mijn beste vriend(in) mij vroeg om de foto van Sam door te sturen, zou ik...
- Als Sam mijn beste vriend(in) was, zou ik...
- Als ik Sam was, zou ik...
- Als ik Bo was, zou ik...
- Als ik een vriend(in) van Thomas was, zou ik...

NABESPREKING

- Wie draagt in deze situatie de meeste verantwoordelijkheid?
- Is de situatie erger of minder erg naargelang wie een punt zet achter de relatie of wanneer?
- Welk advies zou je Sam of Bo geven als je hen tijdens hun relatie tegenkwam?
- Welk advies zou je Sam of Bo geven als je hen na het doorsturen van de foto's tegenkwam?
- Waarom krijgen slachtoffers volgens jou vaak de schuld van wat hen overkomt?
- Wat zou je doen als je een intieme foto van een onbekende kreeg?

CATFISH !?

DOELEN

- Jongeren leren wat catfishing is
- Jongeren krijgen handvaten over het herkennen van een mogelijke catfish
- Jongeren leren hoe ze kunnen voorkomen dat ze het slachtoffer worden van een catfish
- Jongeren leren kritisch te kijken naar persoonsinfo die ze online te zien krijgen

WERKVORM: CATFISHING-MYSTERIESPEL

Doelgroep: 11-18 jaar

Tijd: 30-45 min

Materiaal: computer, tablet of smartphone om het Facebookprofiel van Lars Lemoor te vinden en om online opzoekingswerk te doen, bijlage 1 - catfishing-mysteriespel

SPELUITLEG

Aan de werkvorm gaat een kort gesprek over catfishing vooraf. Wat is catfishing? Kennen ze iemand die daar al eens mee geconfronteerd werd? Kennen ze het tv-programma 'Catfish'? Je kan samen met hen de trailer bekijken op [YouTube](#).

Verdeel de jongeren in kleine groepjes. Ieder groepje krijgt de opdracht om het Facebookprofiel van Lars Lemoor te zoeken. De bedoeling is dat de deelnemers achterhalen of ze met een echt of een nepprofiel te maken hebben. Ze bekijken het profiel kritisch en kunnen online nakijken of de info die ze krijgen effectief echt is.

Enkele mogelijke opzoekingsvragen:

- Hoe oud is Lars?
- Waar gaat hij naar school?
- Hoeveel vrienden heeft hij?
- Wanneer zette hij het laatst iets op zijn profiel?
- Hoeveel foto's heeft hij? En hoeveel keer werden die geliked?
- ...

Voor jou als begeleider is het belangrijk om te weten dat dit Facebookprofiel fictief is, net als het bijbehorende chatbericht dat je terugvindt op de website bij bijlage 1 - catfishing - mysteriespel. Schets de situatie als volgt:

Lars Lemoor stuurt Sara een vriendschapsverzoek op Facebook. Zij aanvaardt het en Lars begint met haar te praten via Messenger. Ze hebben al enkele weken interessante gesprekken waaruit blijkt dat ze dezelfde humor hebben en zelfs heel veel gemeenschappelijk hebben zoals hobby's en muziek. Bovendien is Lars, als ze de foto's mag geloven, zeker niet lelijk! Ze begint stiekem zelfs een beetje verliefd te worden.

Op basis van de info die ze te weten zijn gekomen, kunnen ze nu zelf handvaten formuleren die een beschrijving geven van het profiel dat catfishes hebben. In de handleiding kan je bij 'Handig voor aan de muur' alvast enkele kenmerken vinden.

NABESPREKING

- Hoe kan je een catfish herkennen? Zie tips voor aan de muur.
- Wat doe je als je een catfish tegenkomt?
- Waarom zou iemand een vals profiel aanmaken?
- Bij welke info heb je getwijfeld over de echtheid?
- Waar kan je een catfish melden? Via het profiel van de persoon in kwestie heb je altijd de mogelijkheid om iemand te rapporteren.
- Is het makkelijk om je voor te doen als iemand die je niet bent? Waarom zou iemand een vals profiel aanmaken?
- Wat kan je doen om te voorkomen dat je 'in de val loopt'?
- Wat zijn de do's-and-don'ts als je een catfish tegenkomt? Zie tips voor aan de muur.
- Is het eenvoudiger om gesprekken via chats te voeren dan in het 'echte leven'? Waarom wel of niet? Zijn er bepaalde gesprekken die je eerder online zou voeren?

INTIEME FOTO'S

DOELEN

- De jongeren staan stil bij mogelijke risico's verbonden aan het (al dan niet) doorsturen of online zetten van (naakt)foto's.
- De jongeren krijgen concrete tips over do's-and-don'ts om veilig aan sexting te doen.
- De jongeren staan stil bij hun eigen grenzen en worden zich ervan bewust dat ook anderen grenzen hebben.
- De jongeren leren dat naaktfoto's versturen zowel positieve als negatieve gevolgen kan hebben.

WERKVORM: FOTOKÉ?

Doelgroep: 12-18 jaar

Tijd: 30-45 min

Materiaal: A3-formaat van een silhouet van een naakte man en een naakte vrouw, een of meerdere smartphones of polaroids als ze geen smartphone mogen gebruiken, tijdschriften, bijlage 2 - Fotoké

OPDRACHT

De jongeren krijgen een silhouet van een naakte man of vrouw. De bedoeling is dat de jongeren met hun smartphone foto's maken van de figuren. Ze maken vijf foto's die ze oké vinden om door te sturen en vijf foto's die ze niet oké vinden om door te sturen. De jongeren zullen dus hun figuur moeten aankleden (of net niet) met de kledingstukken, sieraden, tattoos en accessoires.

Hieronder vind je enkele opdrachten die je hen kan geven.

Maak een (intieme) foto die je zou sturen naar:

- je ouders.
- iemand op wie je een oogje hebt en van wie je weet dat die graag sexts verstuurt en ontvangt.
- je beste vriend(in).
- je lief, om duidelijk te maken dat je zin hebt in hem of haar.
- je leerkracht.
- iemand die je op een feestje leerde kennen en die jij heel sexy vindt. Hij of zij vraagt je om een pikante foto en belooft je er een terug te sturen.
- je crush wanneer hij of zij dat vraagt. Hij of zij belooft je de dag nadien iets leuks te doen na school.
- je beste vriend(in) om hem of haar voor de grap te choqueren.
- je lief, als voorspel.
- iemand op wie je verliefd bent, om in ruil een intieme foto van hem of haar te krijgen.
- iemand die jou een foto stuurde van zijn geslachtsdelen en een foto terug vraagt.
- iemand van je school die je daarvoor vijftig euro wil betalen.
- je lief als hij of zij daar om vraagt omdat jullie elkaar al twee weken niet meer gezien hebben
- de broer van iemand die je leuk vindt. Je weet dat hij met zijn ex-lief geregeld intieme foto's uitwisselde.
- je lief, om duidelijk te maken dat je klaar bent voor seks.
- iemand die jou vraagt om een sexy foto te sturen. Je kent de persoon in kwestie niet.
- je lief, omdat hij of zij dat vraagt.
- iemand die jou vraagt om een sexy foto te sturen. Je kent de persoon in kwestie een beetje en hij of zij belooft je de foto nadien te wissen.

Als de jongeren geen smartphone mogen gebruiken, kan je gebruikmaken van een polaroidkadertje dat je op de figuren legt om een foto te simuleren of voorzie een gewoon fototoestel. De jongeren kiezen zelf welk deel van het lichaam ze fotograferen (bv. hand, borst, onderlichaam, penis, enz.). Een volledig lichaam mag ook, natuurlijk.

Variaties:

- Verdeel de groep in kleinere groepen en laat enkele groepen de oké-foto's maken en de andere de foto's die niet oké zijn. Laat hen telkens duiden waarom een foto al dan niet oké is.
- Laat de jongeren de figuren stap voor stap meer kleren, schoenen, enz. aantrekken en bespreek met hen vanaf welk punt een foto oké is om door te sturen of online te zetten.

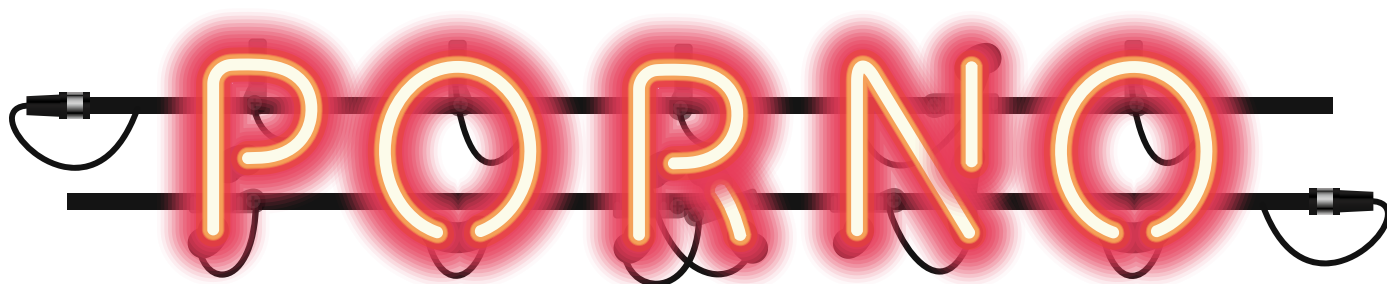
Laat hen tot slot in vijf hashtags enkele tips formuleren over hoe ze veilig kunnen sexten. Je vindt er alvast enkele bij de achtergrondinfo over sexting en naaktfoto's.

Enkele voorbeelden van hashtags:

- #geenherkenbareachtergrond
- #geengezicht
- #vertrouwen
- ...

NABESPREKING

- Wat is sexting?
- Waarom versturen mensen naaktfoto's? Wie verstuurt er naaktfoto's?
- Zou je zelf een intieme foto versturen? Wanneer wel of niet?
- Wat is het verschil tussen een man of vrouw die in bikini/zwemshort of in ondergoed/lingerie op de foto staat? Waarom zou een man wel in bloot bovenlijf mogen poseren en krijgt een vrouw daar sneller kritiek op?
- Heb je zelf al zo'n foto gekregen? Wat vind je ervan om zulke foto's te krijgen?
- Wat vind je ervan als je vrienden intieme foto's sturen naar anderen?
- Wat zou je ervan vinden als je lief of beste vriend(in) zulke foto krijgt?
- Je krijgt een foto van je lief, klasgenoot, iemand die je niet kent, enz. Is daar een verschil in?
- Kan een foto ook sexy zijn zonder dat er expliciet lichaamsdelen zichtbaar zijn? En is dat dan oké om door te sturen of online te zetten?
- Wat is de meest pikante foto die je naar je lief, vriend(in), een onbekende, enz. zou sturen?
- Wie of wat bepaalt of een foto oké is of niet?
- Welke afspraken zou je kunnen maken met anderen als je naaktfoto's wil sturen?
- Op welke manier kan je reageren als je geen intieme foto wilt sturen of ontvangen?

DOELEN

- De jongeren worden zich ervan bewust dat porno gepaard gaat met voor- en nadelen.
- De jongeren leren dat ze op een kritische manier naar porno moeten kijken als ze ermee in aanraking komen. Niet alles wat ze te zien krijgen, is realistisch.
- De jongeren beseffen dat er verschillende soorten porno bestaan en worden zich bewust van hun eigen bevindingen hierin.

WERKVORM: DAG SASHA

Leeftijd: 12-18 jaar

Tijd: 30 tot 40 minuten

Materiaal: berichten aan Sasha (bijlage 3 - Dag Sasha)

Splits de groep op in kleinere groepjes. Dat mogen zowel gemengde groepen zijn als jongens en meisjes apart. Soms levert dat andere resultaten op en kan het voor pittige discussies zorgen.

De jongeren krijgen per groepje een of meerdere berichten aan Sasha. In die berichten staan telkens situaties gelinkt aan porno, met een vraag in. De bedoeling is dat de jongeren een antwoord formuleren op de hulpvraag van de schrijver.

Wanneer alle groepen een antwoord geformuleerd hebben, overloop je de situaties en de bijbehorende antwoorden. De andere groepen kunnen elkaar zo extra tips of feedback geven.

AANDACHTSPUNTEN BIJ DE BERICHTEN:

1. Porno kijken is normaal. Zowel jongens als meisjes kijken naar porno, wat niet wil zeggen dat iedereen dat ook effectief doet. Meisjes praten er over het algemeen minder over dan jongens.
2. Er bestaat heel veel verschillende porno en niet alle porno is voor iedereen fijn. Het is belangrijk om je eigen grenzen aan te geven. Zowel online als offline. Niemand mag je dwingen om bepaalde dingen te doen, of dat nu gaat over het kijken naar bepaalde beelden of een bepaald gedrag te stellen.
3. Het is niet altijd een makkelijke zoektocht om 'goede of gepaste' porno te vinden. Het is een kwestie van ontdekken wat jij (en een ander) leuk vind(en). Er zijn ook altijd andere dingen die je samen kan doen om nieuwe dingen uit te proberen (samen fantaseren, erotische films ...)
4. Voor het eerst met iemand naar bed gaan is altijd een beetje spannend. Het is een zoektocht naar wat jij en je bedpartner leuk vinden. Daarom dat hierover praten zo belangrijk is.
5. Niet alles wat je in porno ziet, is even realistisch. Spuitend klaarkomen, ejaculeren in iemands gezicht, grote penissen, altijd tot een orgasme komen ... Je hoeft je dus niet te vergelijken met wat je in porno ziet. De beleving van seks hangt af van verschillende factoren (hoe jij je voelt bij je partner, humeur, libido ...).

6. Wat voor de ene een afknapper is, kan voor de andere net voor veel opwindung zorgen. Dit is dus heel persoonsgebonden. Er bestaat porno die strafbaar is. Als je in aanraking komt met aanstootgevende beelden (gewelddadig, kinderporno ...) kan je de pagina best sluiten en hier melding van maken bij de lokale politie, ecops.be of via Childfocus. Praat er gerust ook over met iemand in je omgeving die je vertrouwt.
7. In principe is het doorsturen van pornofilmmpjes strafbaar voor minderjarigen. Jongeren onder de 18 jaar mogen niet geconfronteerd worden met pornografisch beeldmateriaal, tenzij ze er vrijwillig naar op zoek gaan.
8. Porno moet vooral voor een leuk en ontspannen gevoel zorgen. Van zodra het iets dwangmatig wordt en je het gevoel krijgt dat je er geen controle meer over hebt of hevigere prikkels moet opzoeken, kan het zijn dat dit gedrag een probleem wordt. Veel masturberen hoeft dus geen probleem te zijn. Als je nood hebt aan een gesprek, spreek dan iemand uit je omgeving aan die je vertrouwt of je kan ook steeds terecht bij het JAC (caw.be/jac) voor professionele hulp.

NABESPREKING

- Waarom kijken mensen wel of niet naar porno?
- Wat zijn verschillen tussen porno en realiteit?
- Waar kan je porno vinden? Ben je al ongewild porno tegengekomen?
- Welke zaken komen er in porno aan bod waarvan je denkt dat mensen ze wel of niet snel zouden doen?

WERKVORM: PORNOSTERREN UITDELEN

Leeftijd: 12-18 jaar

Tijd: 30 min

Materiaal: situaties, sterren (bijlage 4 - Pornosterren)

Verspreid enkele situaties die met porno te maken hebben in het lokaal. De jongeren krijgen enkele sterren die ze moeten uitdelen aan situaties die ze aanvaardbaar vinden. Als ze een situatie niet aanvaardbaar vinden, doen ze dat niet, uiteraard. Niet alle jongeren vinden porno oké, het kan dus zijn dat er jongeren zijn die geen sterren uitdelen. Ook dat is oké. Wanneer alle sterren uitgedeeld zijn, krijgt de groep een mooi overzicht van wat er algemeen aanvaard is als het over porno gaat en wat niet. Daarop volgt een nabespreking.

SITUATIES

- Ties is zestien en kijkt iedere avond naar porno.
- Lotte en Hadwan zijn twee maanden samen en vinden het leuk om samen naar porno te kijken
- Simon en Ben zijn al een hele tijd samen. Simon kijkt graag naar porno. Ben vindt het eigenlijk niet fijn dat Simon naar porno kijkt maar Simon doet het toch.
- Merin wil nieuw leven in haar seksleven met haar lief. Ze stelt voor om samen eens naar porno te kijken.
- Hadwan vindt het niet kunnen dat vrouwen naar porno kijken.
- Een aantal jongens beslissen om samen naar een pornofilm te kijken.
- Een aantal meisjes beslissen om samen naar een pornofilm te kijken.
- Mo kijkt dagelijks naar porno. Zijn lief weet daar niks van.
- Stef heeft nog nooit naar porno gekeken. Hij vindt dat hij genoeg heeft aan zijn fantasie.
- Zeno wil zijn lief verrassen. Wanneer hij de kamer van zijn lief binnenwandelt, ziet hij zijn lief naar porno kijken. Zeno schrikt, draait zich om en gaat weer naar huis.
- Anke betrapte haar lief tijdens het kijken naar porno. Ze besluiten samen verder te kijken en hebben seks.
- Je kijkt naar een film en plots verschijnt er een pop-up-pornofilm.
- Iemand gaat tijdens de pauze telkens masturberen op porno.
- Iemand toont vaak korte pornofilmpjes die hij of zij grappig vindt aan anderen.
- Tijdens een groepsreis wordt iemand onder druk gezet om mee naar porno te kijken met de rest van de groep.

NABESPREKING

- Wanneer vind je porno wel of niet aanvaardbaar?
- Kijken zowel meisjes als jongens naar porno?
- Is het oké om naar porno te kijken? Waarom wel of niet?
- Waarom zien sommigen porno als iets negatiefs?
- Wat vind je ervan om naar porno te kijken terwijl je een lief hebt?

SEXTING

DOELEN

- Leerlingen staan stil bij de risico's verbonden aan sexting.
- Leerlingen denken na over hoe zij zouden reageren op zo'n situatie en of dat wel de beste manier is om erop te reageren.
- Leerlingen denken na over veilige en minder veilige sexting-situaties.
- Leerlingen staan stil bij hun eigen online gedrag en dat van hun omgeving, en bij de gevolgen die daarmee gepaard gaan.

WERKVORM: WHATSAPP?!

Doelgroep: 12-18 jaar

Duur: 45-60 min

Materiaal: uitgeprinte WhatsApp-berichtjes, (bijlage 5 - Whatsapp?!)
een lijst met de zes criteria op papier voor ieder groepje

Overloop met de jongeren de verschillende criteria. Zodra ze begrijpen hoe ze situaties kunnen inschatten, begint de eigenlijke werkvorm. De jongeren krijgen verschillende (uitgeprinte) WhatsApp-berichten te zien. Bij ieder bericht staat uitleg over het geslacht en de leeftijd van de betrokkenen. Daarna wordt elke situatie in kleine groepen beoordeeld op de zes criteria die ook bij het vlaggensysteem gebruikt worden: toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, ontwikkeling, context en zelfrespect. Laat per groep iemand notities nemen over hun bevindingen en bespreek de resultaten nadien in groep.

De zes criteria:

- Wederzijdse toestemming = als je allebei duidelijk laat merken dat je ermee akkoord gaat om iets te doen, dan geef je toestemming. Toestemming kan altijd ingetrokken worden. Voorbeeld offline: het is niet omdat je laat merken dat je graag kust dat je ook toestemming geeft om andere dingen te doen. En het is niet omdat je vandaag toestemming geeft om te kussen dat je dat automatisch morgen ook doet. Voorbeeld online: het is niet omdat je graag sexy berichtjes stuurt dat je automatisch ook aangeeft dat je sexy foto's wilt uitwisselen. Het is niet omdat je toestemming geeft en foto's van jezelf stuurt dat je ook toestemming geeft aan de ontvanger om die zelf te verspreiden. Je kan hierbij het YouTube-filmpje 'Toestemming: zo simpel als thee' laten zien.
- Vrijwilligheid = je doet iets omdat jullie het allebei echt willen. De een zet de ander niet onder druk; er hangt geen beloning of straf aan vast.
- Gelijkwaardigheid = geen grote verschillen in leeftijd, intelligentie, macht, maturiteit, aanzien, enz.
- Leeftijd of ontwikkeling = past dit gedrag bij de ontwikkelingsfase waarin je zit?
- Context = past het gedrag binnen de context en de regels die hier gelden (openbaar = geen seksuele handelingen; internet = liefst met bekende)?
- Zelfrespect = jezelf geen fysieke, psychische of emotionele schade toebrengen.

Behalve over die zes criteria kan je ook in gesprek gaan met jongeren over hoe ze tegenover bepaalde situaties staan. Hoe zouden ze reageren, welke voorwaarden zijn volgens hen nodig om de situatie wel oké te maken? Let wel: beoordeel de situatie altijd vanuit de plegger, de initiatiefnemer of de oudste.

Extra: om groepsdiscussie te bevorderen, kun je meerdere exemplaren van de WhatsApp-berichten afdrukken, zodat iedere groep dezelfde situaties evalueert. Daarna vergelijk je in groep, per casus.

Het kan helpen om een eerste WhatsApp-bericht in grote groep te bekijken zodat iedereen de criteria begrijpt en kan toepassen. Nadien kunnen ze er zelfstandig mee aan de slag en kunnen er eventueel WhatsApp-berichten toegevoegd of uitgewisseld worden. Nadien kan je met de jongeren bespreken of ze zelf al zulke situaties meegemaakt hebben en wat ze toen gedaan hebben.

NABESPREKING

- Wat vind je van de reactie van de zender?
- Wat vind je van de reactie van de ontvanger?
- Hoe zou je zelf reageren als je ontvanger bent van een sext? Heb je zelf al eens zo'n bericht gekregen?
- Zou je een link openen die je doorgestuurd krijgt?
- Heb je zelf al eens een bericht verstuurd waarbij een of meerdere criteria niet oké waren?
- Ken je mensen die zulke berichten sturen? Wat vind je daarvan?
- Heb je al eens bewust of onbewust zelf een bericht doorgestuurd dat je ontving?

UITLEG BIJ SITUATIES

SITUATIES DIE NIET OKÉ ZIJN

1

Eline (14) krijgt de vraag om naaktfoto's te sturen in ruil voor geld. Het is niet duidelijk wie haar de vraag stelt.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: niet oké -> Er hangt een beloning aan vast.
- Gelijkwaardigheid: ? -> Je weet niet met wie ze praat.
- Ontwikkeling: niet oké -> Het is nooit oké om voor geld naaktfoto's door te sturen of te vragen, maar op deze leeftijd is het zeker niet oké.
- Context: niet oké -> Je weet niet wie de persoon is en wat ze met de foto's van plan zijn.
- Zelfrespect: niet oké -> Het toont geen zelfrespect om foto's door te sturen naar onbekenden, waar je bovendien geld voor krijgt. Je zou dat kunnen zien als een vorm van prostitutie.

2

Liam (19) en Yana (17) zijn nog geen echt koppel, maar ze hebben wel al een seksuele relatie. Liam is scoutsleider van Yana.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: niet oké -> Liam heeft autoriteit en verantwoordelijkheid over Yana.
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

3

Wout (13) stuurt Siebe (13) een link met porno. Is wat Wout doet oké?

- Toestemming: niet oké
- Vrijwilligheid: niet oké -> Siebe wordt licht gedwongen om te kijken.
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: niet oké -> Dit kan slecht zijn voor de vriendschap.

4

Eline (15) en Lorenzo (16) zijn 3 maanden samen. Eline zet Lorenzo onder druk om foto's te sturen.

- Toestemming: niet oké -> Lorenzo geeft geen toestemming.
- Vrijwilligheid: niet oké -> Er wordt druk gezet.
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: niet oké -> Ze kan haar relatie met Lorenzo schaden als hij er genoeg van krijgt.

5

Maxime (20) zit in een relatie met Megan (18) en vraagt om naaktfoto's van haar. Megan wil niet.

- Toestemming: niet oké -> Ze geeft geen toestemming maar dat wordt niet gerespecteerd.
- Vrijwilligheid: niet oké -> Maxime zet druk op Megan om naaktfoto's door te sturen en chanteert haar zelfs in zekere mate.
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: niet oké -> Kan negatieve gevolgen hebben voor de relatie door haar onder druk te zetten.

6

Gilles stuurt een dickpick naar een meisje dat hij niet zo goed kent.

- Toestemming: niet oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: ? -> Moeilijk in te schatten want je weet niet hoe oud ze zijn.
- Ontwikkeling: oké
- Context: niet oké want je mag niet zomaar seksuele berichten, foto's, filmpjes enz. sturen naar mensen die je niet goed kent en die jou geen expliciete toestemming gegeven hebben.
- Zelfrespect: niet oké want er is risico op emotionele of psychische schade omdat hij het meisje niet goed kent (mogelijk kan ze dit doorsturen, enz.).

7

Jeroen en Sofie zijn vrienden. Jeroen vraagt Sofie een foto van haar borsten.

- Toestemming: ? -> Sofie heeft nog niet geantwoord.
- Vrijwilligheid: niet oké -> Er is een vorm van druk.
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: niet oké -> Als je een gesprek begint met iemand vraag je niet meteen om een foto van haar borsten.
- Zelfrespect: niet oké -> Het kan de vriendschap schaden!

8

Steffen (15) heeft het nummer van Niora (15) verkregen via een gemeenschappelijke vriend, Mike. Mike heeft haar nooit gevraagd of hij haar nummer mocht doorgeven.

- Toestemming: niet oké -> Niora heeft geen toestemming gegeven om haar nummer aan Steffen te geven (maar mogelijk maakt Niora hier geen problemen over).
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

9

Alex (18) en Jolien (17) hebben een serieuze relatie. Toen Jolien een nacht bij Alex bleef slapen, heeft zijn broer Bram (22) per ongeluk Jolien naakt gezien in de badkamer. Hij dreigt Alex hiermee te pesten als Jolien geen foto doorstuurt.

- Toestemming: niet oké
- Vrijwilligheid: niet oké -> We krijgen te maken met chantage.
- Gelijkwaardigheid: niet oké -> De broer is een stuk ouder en heeft wat macht over Alex en Jolien.
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: niet oké -> Bram kan hier problemen door krijgen met zijn broer en eventueel met hun ouders als die erbij betrokken worden.

10

Kris (17) blijft maar berichtjes sturen naar Lotte (16). Lotte reageert niet, in de hoop dat hij stopt, maar de berichten blijven komen. Bij het laatste bericht weet zij niet hoe te reageren. Negeert ze dit ook? Antwoordt ze 'nee'? Zal ze dit melden aan een volwassene?

- Toestemming: niet oké
- Vrijwilligheid: oké, tenzij Kris zich onder druk gezet voelt of dat ze zich lastiggevoelt
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: niet oké
- Zelfrespect: niet oké voor Kris

11

Pauline (13) en Marthe (13) kennen elkaar van de Chiro. Ze vinden elkaar duidelijk leuk. Pauline vraagt Marthe om een vakantiefoto in bikini.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

Eventueel discussie: waarom is het iets anders om te vragen om vakantiefoto's? Omdat die oké zijn om openbaar getoond te worden; minder risico op schandaal. Deze situatie is vooral oké omdat er geen druk uitgeoefend wordt.

12

Saïda (15) en Adil (16) zijn drie weken samen.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

Adil helpt onderhandelen over inhoud van de foto: nat T-shirt, kort kledingje. Saïda vraagt ook een foto van hem, en ze sluiten af met "deal <3". Dat toont aan dat je als vragende partij mag onderhandelen, maar geen druk uitoefenen. Je kan die andere helpen om er een leuke ervaring van te maken, en je krijgt toch een foto, ook al is hij niet volledig naakt. Dit kan een superpositieve ervaring worden voor Saïda, hoewel ze eerst terughoudend was.

13

Daan (17) en Louis (17) kennen elkaar van school en flirten stiekem via Snapchat en WhatsApp, intussen al een tijdje.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

Toont aan dat je zelf grenzen mag stellen. Daarbij: eerst kijken hoe de ander reageert voor je een foto stuurt, kan je veel vertellen over in welke mate die ander je respecteert. Als Louis had gereageerd met "nee, ik wil enkel the real thing", dan is dat een teken dat Louis Daan niet respecteert.

14

Wout (13) stuurt Siebe (13) een link met porno.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

Er is geen expliciete toestemming. Het lijkt er wel op dat ze dit al vaker gedaan hebben en al over porno gepraat hebben. Zo'n bericht is dus oké op voorwaarde dat het terrein al wat verkend is.

15

Thomas (18) en Suzanne (17) zijn een koppel. Ze flirten kort met elkaar waarna Suzanne vraagt of hij een naaktfoto van haar wil. Thomas stemt toe.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

Thomas (17) en Dylan (18) zijn een koppel. Ze flirten wat met elkaar en Dylan vraagt of Thomas een naaktfoto van hem wil.

16

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

17

Evert flirt met Lies via WhatsApp.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

18

Saar stuurt een bericht naar haar vriendje om te zeggen dat ze uitkijkt naar straks, want dan komt haar vriendje en zullen ze hoogstwaarschijnlijk seks hebben.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

19

Pieter en Emma hebben vorige week gezoend op een feestje en sturen nu een bericht naar elkaar.

- Toestemming: oké
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké

20

Sara (14) voelt zich onzeker over haar tepels na pesterijen van haar zus. Ze vraagt haar vriendin (14) om een foto van haar tepels om te vergelijken. Is dit echte vriendschap of een grens die aangegeven mag worden?

- Toestemming: oké -> Sofie heeft zelf nog de kans om wel of niet te sturen.
- Vrijwilligheid: oké
- Gelijkwaardigheid: oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: oké
- Zelfrespect: oké